

ગુજરાત રાજ્ય વ્યવસાય, વ્યાપાર, ધંધા અને રોજગાર વેરા અધિનિયમ ૧૯૭૯ ની સરળ સમજૂતી.

પ્રસ્તાવના :

ભારતનાં બંધારણાની કલમ ૨૭૭ અને અનુસૂચિ ૭ અન્વયે રાજ્ય સરકારને વ્યવસાય, વ્યાપાર, ધંધા અને રોજગાર ઉપર વ્યવસાય વેરો નાંખવાની અને ઉઘરાવવાની સત્તા મળેલ છે. જે અન્વયે ગુજરાત સરકારે ગુજરાત રાજ્ય વ્યવસાય, વ્યાપાર, ધંધા અને રોજગાર વેરા અધિનિયમ ૧૯૭૯ અમલમાં મુકેલ છે. તાજેતરમાં રાજ્ય સરકારે વ્યવસાય વેરા કાયદામાં કેટલાક ફેરફારો કરેલ છે. આ ફેરફારનો હેતુ,

૧. વધુ વ્યક્તિઓને વેરા હેઠળ આવરી લેવા.
૨. વેરાનું કમ્પ્લાયન્સ વધારવું.
૩. સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાની વેરાનો વ્યાપ વધારવો.
૪. કરદાતાની કર ભરવામાં અનુકૂળતા લાવવાનો છે.

૧. વ્યવસાય વેરો કોણ લાદી શકશે અને ઉઘરાવી શકશે ?

તાજેતરમાં ૨૦૦૮-૦૯ નાં વિધાનસભાનાં બજેટ સત્ર દરમ્યાન વ્યવસાય વેરા કાયદાની કલમ ૨ માં ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટીની વ્યાખ્યા ઉમેરવામાં આવેલ છે. ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી એટલે રાજ્યમાં ચોકક્સ વિસ્તાર તથા વ્યક્તિઓનાં વર્ગ પાસેથી વ્યવસાયવેરો લેવા અને વસુલ કરવા માટે રાજ્ય સરકારે નક્કી કરેલા વિવિધ સત્તાધિકારીઓ. રાજ્ય સરકારે તા. ૧-૪-૨૦૦૮ થી નોટીફિકેશન ધ્વારા રાજ્યનાં વિસ્તાર તથા વ્યક્તિઓનાં વર્ગ માટે નીચે મુજબની ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી નક્કી કરેલ છે.

ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી	વિસ્તાર	વ્યક્તિઓનો વર્ગ
જિલ્લા પંચાયત	જિલ્લા પંચાયતનો વિસ્તાર	રાજ્ય સરકાર, કેન્દ્ર સરકાર, પંચાયતો, રાજ્ય/ કેન્દ્ર સરકારનાં જાહેર ક્ષેત્રનાં ઉપક્રમો અને ગ્રાન્ટ હન એછડની સંસ્થાનાં પગારદારો અને વેતનદારો સિવાયનાં તમામ વર્ગ.
ખુનિસિપાલિટી	ખુનિસિપાલિટી વિસ્તાર	રાજ્ય સરકાર, કેન્દ્ર સરકાર, પંચાયતો, રાજ્ય/ કેન્દ્ર સરકારનાં જાહેર ક્ષેત્રનાં ઉપક્રમો અને ગ્રાન્ટ હન એછડની સંસ્થાનાં પગારદારો અને વેતનદારો સિવાયનાં તમામ વર્ગ.

મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન	મ્યુનિસિપલ વિસ્તાર	કોર્પોરેશન	રાજ્ય સરકાર, કેન્દ્ર સરકાર, પંચાયતો, રાજ્ય/ કેન્દ્ર સરકારનાં જાહેર ક્ષેત્રનાં ઉપક્રમો અને ગ્રાન્ટ ઇન એઇડની સંસ્થાનાં પગારદારો અને વેતનદારો સિવાયનાં તમામ વર્ગ.
રાજ્ય સરકાર	ઉપરોક્ત ૧ થી સિવાયનો વિસ્તાર	૩	રાજ્ય સરકાર, કેન્દ્ર સરકાર, પંચાયતો, રાજ્ય/ કેન્દ્ર સરકારનાં જાહેર ક્ષેત્રનાં ઉપક્રમો અને ગ્રાન્ટ ઇન એઇડની સંસ્થાનાં પગારદારો અને વેતનદારો સહિતનો તમામ વર્ગ.
	સમગ્ર રાજ્ય		રાજ્ય સરકાર, કેન્દ્ર સરકાર, પંચાયતો, રાજ્ય/ કેન્દ્ર સરકારનાં જાહેર ક્ષેત્રનાં ઉપક્રમો અને ગ્રાન્ટ ઇન એઇડની સંસ્થાનાં પગારદારો અને વેતનદારો સહિતનો તમામ વર્ગ.

૨. વ્યવસાય વેરો ભરવા કોણ જવાબદાર થાય ?

વ્યવસાય વેરા કાયદાની કલમ ઉ માં જણાવ્યા મુજબ અનુસૂચિ ૧ ની કોલમ ૨ માં જણાવેલ એક અથવા બીજા વર્ગ હેઠળ આવતી દરેક વ્યક્તિ વ્યવસાય વેરો ભરવા જવાબદાર થશે. (અનુસૂચિ ૧ આ સાથે અલગથી સામેલ છે) વ્યક્તિઓનાં વર્ગનું ટૂંકું વિવરણ નીચે મુજબ છે.

૧. પગારદાર તથા વેતનદારો :

(અ) કેન્દ્ર સરકાર, રાજ્ય સરકાર, પંચાયત, રાજ્ય/ કેન્દ્ર સરકારનાં જાહેર સાહસો અને ગ્રાન્ટ ઇન એઇડની સંસ્થાનાં પગારદારો અથવા વેતનદારો.

(બ) ઉપર (અ) માં જણાવ્યા સિવાયનાં રૂપિયા ૩૦૦૦ થી વધુ પગાર અથવા વેતન હોય તેવા પગારદારો અથવા વેતનદારો.

૨. અન્ય વ્યવસાયીઓ :

(૧) કાયદા વ્યવસાયીઓ, તબીબી વ્યવસાયીઓ, એન્જિનીયરો, કન્સલટન્ટો, વીમા એજન્ટો તથા બિલ્ડિંગ કોન્ટ્રાક્ટર સિવાયનાં તમામ, ઓટો મોબાઇલ ખોકર્સ, ટ્રાવેલ એજન્ટ, કેબલ ટી.વી. ઓપરેટર્સ, ટયુશન કલાસ, ડ્રાઇવીંગ સ્કુલ અને પાર્ટી પ્લોટનાં માલિકો. આંગારીયા તથા ફુરીયર સર્વિસ.

(૨) બેન્ક તથા કંપની.

- (૩) ભાગીદારી પેટી.
- (૪) ફેક્ટરીનાં માલિકો.
- (૫) શોપ એન્ડ એસ્ટાબ્લીશમેન્ટ કાયદા અન્વયેની સંસ્થાઓ.
- (૬) વાર્ષિક રૂ. ૨,૫૦,૦૦૦ થી વધુ ટર્નઑવર ધરાવતાં વેપારીઓ.
- (૭) ટ્રાન્સપોર્ટરો.
- (૮) નાણા ધીરધાર કરનાર.
- (૯) અનુકૂળ નં. ૧ થી ૮ માં સમાવિષ્ટ ન થતાં અન્ય તમામ વ્યક્તિત અથવા વર્ગો માટે રાજ્ય સરકાર જાહેરનામાથી નક્કી કરે તેવી અન્ય વ્યક્તિત.

૩. કામે રહેનારાઓનો વેરો કાપવાની અને તેમના વતી વેરો ભરવાની કામે રાખનારની જવાબદારી :

વ્યવસાય વેરા કાયદાની કલમ ૪ અન્વયે આ બાબત નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલ છે. જે મુજબ એમલોયર જો રૂ. ૩૦૦૦ થી વધુ પગાર હોય તેવી એક વ્યક્તિને પણ કામે રાખ તો તેને પગાર ચુકવતા પહેલા વ્યવસાય વેરો કાપવાની અને તેમના વતી વ્યવસાય વેરો ભરવાની જવાબદારી નક્કી કરવામાં આવેલ છે.

આમ, એમલોયરે જો એક વ્યક્તિનો પણ વ્યવસાય વેરો કાપવાનો તથા ભરવાનો થતો હોય તેવા સંજોગોમાં તેણે ફરજીયાત નાંધણી નંબર લેવાનો રહે છે.

તાજેતરનાં નવા સુધારા મુજબ ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી બદલાવા છતાં એમલોયરે નવો નાંધણી નંબર લેવાની જરૂરીયાત નથી.

જો નંબર લેવાની જવાબદારી ઉપસ્થિત થાય તેવા સંજોગોમાં વ્યવસાય વેરા નિયમોનાં ફોર્મ નં. ૧ માં નાંધણી નંબર લેવા માટે અરજી કરવાની રહે છે. અરજી કરવાની સમયમર્યાદા જવાબદારી ઉપસ્થિત થયેથી ૬૦ દિવસની છે.

જો એમલોયરનું ધંધાનું સ્થળ અલગ અલગ હોય તો દરેક બ્રાન્ચ માટે અલગ અલગ નાંધણી નંબર લેવો પડશે.

૪. વ્યવસાય વેરાનો દર કેટલો ?

વ્યવસાય વેરા કાયદાની કલમ ૩ અન્વયે નક્કી કરેલ અનુસૂચિ ૧ માં વ્યક્તિઓનાં વર્ગો માટે વ્યવસાય વેરાનાં મહત્વમાં દર નક્કી કરવામાં આવેલ છે.

જે મુજબ અનુસૂચિ ૧ માં જણાવેલ કોઈપણ વ્યવસાય, વ્યાપાર, ધંધા અને રોજગારમાં રોકાયેલ વ્યક્તિઓનાં એક વર્ગ અથવા બીજા વર્ગમાં સમાવિષ્ટ થતી વ્યક્તિ વેરો ભરવા માટે જવાબદાર થશે. આવી વ્યક્તિ ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી નક્કી કરે તેટલા દરે વ્યવસાય વેરો ભરવા માટે જવાબદાર થશે. પરંતુ,

- (૧) ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી અનુસૂચિ ૧ નાં કોલમ ૩ માં દર્શાવેલ વેરાનાં મહતમ દરથી વધુ વેરો નક્કી કરી શકશે નહીં.
- (૨) ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી રાજ્ય સરકાર જાહેરનામાથી વ્યવસાય વેરાનો જે ન્યુનતમ દર નક્કી કરશે તેનાથી ઓછો દર નક્કી કરી શકશે નહીં.
- (ા) પગારદારો તથા વેતનદારો માટે વ્યવસાય વેરાનો દર :

વ્યવસાય વેરા કાયદાની અનુસૂચિ ૧ ની એન્ટ્રી નં. ૧ માં સમાવિષ્ટ થતાં પગારદારો તથા વેતનદારો માટે વ્યવસાય વેરાનો મહતમ દર નક્કી કરવામાં આવેલ છે. રાજ્ય સરકાર ધ્વારા જાહેરનામાં ધ્વારા પગારદારો તથા વેતનદારો માટે વ્યવસાય વેરાનો ખરેખર દર નક્કી કરવામાં આવેલ છે. જે દર ન્યુનતમ દર નથી. પરંતુ ખરેખર લેવાપાત્ર દર છે.

સ્પષ્ટતા : એટલે કે આ દર ન્યુનતમ દર નહીં પરંતુ ખરેખર લેવાપાત્ર દર હોવાથી ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી આ દરમાં કોઇ ફેરફાર કરી શકશે નહીં.

રાજ્ય સરકારે જાહેરનામાથી નક્કી કરેલ દર નીચે મુજબ છે.

સ્લેબ	વેરાનો દર
માસિક રૂ. ૩૦૦૦ થી ઓછો પગાર	શૂન્ય
માસિક રૂ. ૩૦૦૦ કે તેથી વધુ પરંતુ ૫૦૦૦ થી ઓછો પગાર	૨૦ રૂપિયા
માસિક રૂ. ૫૦૦૦ કે તેથી વધુ પરંતુ ૮૦૦૦ થી ઓછો પગાર	૮૦ રૂપિયા
માસિક રૂ. ૮૦૦૦ કે તેથી વધુ પરંતુ ૧૨૦૦૦ થી ઓછો પગાર	૧૫૦ રૂપિયા
માસિક રૂ. ૧૨૦૦૦ કે તેથી વધુ પગાર	૨૦૦ રૂપિયા

પગારમાં મૂળ પગાર ઉપરાંત મૌંઘવારી ભથ્થુ તથા અન્ય જે કાંઈ વધારાનું મહેનતાણું નિયમિત ધોરણે કર્મચારીને મળતું હોય તે, તમામ સવલતો (Perquisites) તથા પગારની જગ્યાએ નફામાં ભાગ ચૂકવાતો હોય, તે તમામ(ઇન્કમ ટેક્ષ કાયદામાં કલમ-૧૭માં અપાયેલ પગારની વ્યાખ્યા મુજબ) નો સમાવેશ થાય.

કોઇપણ પ્રકારના બોનસ અને ગ્રેજ્યુઇટીનો તેમાં સમાવેશ થતો નથી.

આ વેરો કર્મચારીએ જાતે ભરવાનો નથી પરંતુ તેને નોકરીએ રાખનારે તેના પગારમાંથી કાપીને જો તે અનુસૂચિ (૧) એ હેઠળ આવતા હોય તો સરકારશ્રીની તિજોરીમાં

અને જો તે અનુસૂચિ (૧)બી હેઠળ આવતા હોય તો ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી નક્કી કરે તે જગ્યાએ ભરવાનો રહે છે. આમ, આ વેરો ભરવાની જવાબદારી નોકરીએ રાખનારની છે.

(બ) વ્યવસાયીઓ માટે વ્યવસાય વેરાનો દર :

વ્યવસાયીઓ માટે વ્યવસાય વેરા કાયદામાં વ્યવસાય વેરાનાં મહત્તમ દર નક્કી કરવામાં આવેલ છે. આવા વ્યવસાયીઓએ સંબંધિત ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી જે દર નક્કી કરે તે દરે વેરો ભરવાનો રહેશે. કાયદાની કલમ-૩(૨) મુજબ રાજ્ય સરકારએ વેરાની લઘુતમ મર્યાદા તા. ૧-૪-૦૮ના જાહેરનામાથી નક્કી કરી છે તે મર્યાદાથી ઓછો નહિ તેટલો તથા શિડ્યુલમાં દર્શાવેલ મહત્તમ વેરાની મર્યાદામાં ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટીએ વેરાના દર નક્કી કરવાના રહેશે. જ્યાં સુધી ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી આવા કોઈ દર નક્કી ના કરે ત્યાં સુધી લઘુતમ દરે વેરો ભરવાનો રહેશે.

રાજ્ય સરકારે તા. ૧-૪-૨૦૦૮ નાં જાહેરનામાથી વ્યવસાયીઓ માટે વ્યવસાય વેરાનાં દર નીચે મુજબ નક્કી કરેલ છે.

વિસ્તાર

ન્યુનતમ વેરાનો દર

જિલ્લા પંચાયત
નગરપાલિકા
મહાનગરપાલિકા

૫૦૦ રૂપિયા
૧૦૦૦ રૂપિયા
૨૦૦૦ રૂપિયા

પરંતુ વેપારીઓ માટે વ્યવસાય વેરાનાં ન્યુનતમ દર રાજ્ય સરકાર ધ્વારા નીચે મુજબ નક્કી કરવામાં આવેલ છે.

વેપારીનું વાર્ષિક ટર્નઓવર

ન્યુનતમ વેરાનો દર

રૂ. ૨.૫ લાખથી ઓછું
રૂ. ૨.૫ લાખ થી વધુ પરંતુ ૫ લાખ કે તેથી ઓછું
રૂ. ૫ લાખથી વધુ પરંતુ ૧૦ લાખ કે તેથી ઓછું
રૂ. ૧૦ લાખથી વધુ

શૂન્ય
૫૦૦ રૂપિયા
૧૨૫૦ રૂપિયા
૨૪૦૦ રૂપિયા

સ્પષ્ટતા : વેપારી કોઈ પણ ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટીનાં કાર્યક્ષેત્રમાં આવતો હોય તેમ છતાં, તમામ વિસ્તારો માટે ન્યુનતમ વેરાનાં દર એક્સરખા રહેશે.

૫. વ્યવસાય વેરો ક્યાં ભરવાનો થાય ?

વ્યવસાય વેરા નિયમોનાં નિયમ ૨ માં વેરો ભરવાનાં સ્થળની જોગવાઈ તા. ૧-૪-૨૦૦૮ થી ઉમેરવામાં આવેલ છે. જે અન્વયે રાજ્ય સરકાર સિવાયની ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટીએ

વેરો ભરવાનું સ્થળ જાહેર કરવાનું રહેશે. જ્યારે રાજ્ય સરકાર તેજીનેટેડ ઓથોરીટી હોય તેવા સંજોગોમાં વ્યક્તિ કે એમલોયર જે સ્થળે હોય તે સ્થળની ટ્રેજરી કે સબ ટ્રેજરી ઓફિસ ખાતે વેરો ભરી શકશે.

ક. વેરો ક્યારે અને કેવી રીતે ભરવાનો થાય ?

(અ) પગારદારો અને વેતનદારો માટે :

➤ વેરો કેવી રીતે ભરવાનો થાય ?

આ વેરો કર્મચારીએ જાતે ભરવાનો નથી પરંતુ તેને નોકરીએ રાખનારે તેના પગારમાંથી કાપીને જો તે અનુસૂચિ (૧)એ હેઠળ આવતા હોય તો સરકારશ્રીની તિજોરીમાં ફોર્મ નં. ૧૦ (ચલાણ) માં ચાર કોપીમાં રજુ કરવાનાં રહેશે. વધુમાં સ્પષ્ટતા કરવામાં આવે છે કે, અનુસૂચિ (૧)એ હેઠળ આવતાં હોય તેવા નોકરી રાખનારનાં તેજીનેટેડ ઓથોરીટી રાજ્ય સરકાર છે. તેથી તેઓએ સરકારી તિજોરીમાં ચલાણ ફોર્મ નં. ૧૦ માં ચાર કોપીમાં રજુ કરવાનાં રહે છે. નોકરીએ રાખનાર જો તે અનુસૂચિ (૧)બી હેઠળ આવતા હોય તો તેજીનેટેડ ઓથોરીટી નકદી કરે તે જગ્યાએ ભરવાનો રહે છે. આમ, આ વેરો ભરવાની જવાબદારી નોકરીએ રાખનારની છે.

જો કોઈ એમલોયરે કર્મચારીઓના પગારમાંથી વેરાની રકમ કાપીને તેજીનેટેડ ઓથોરીટીમાં સમયસર જમા ના કરાવે તો જેટલા સમય રકમ મોડી ભરાય તેટલા સમય માટે વાર્ષિક ૧૮ ટકા લેખે વ્યાજ ચૂકવવાનું રહેશે.

જો કોઈ એમલોયર આવી પગારમાંથી કાપેલી રકમ તેજીનેટેડ ઓથોરીટીમાં જમા જ ના કરાવે તો સત્તાધિકારીને આવી રકમ લેન્ડ રેવન્યુ કોડ હેઠળ બાકીદારની મિલકત વેચીને પણ વસુલ કરવાની સત્તા છે. જરૂર જણાય તો બાકીદારના બેંક ખાતા ઉપર પણ ટાંચ મૂકી શકશે. યોગ્ય કિસ્સામાં પ્રોસીક્યુશન કેસ (પોલીસ ફરીયાદ) પણ દાખલ કરવામાં આવશે.

➤ વેરો ક્યારે ભરવાનો થાય ?

જો એમલોયરે ૨૦ અથવા તેથી વધુ કર્મચારીઓ કામે રાખેલ હોય તો માસ પૂરો થયા પછીના દિન-૧૫માં તથા કર્મચારીઓની સંખ્યા ૨૦થી ઓછી હોય તો નિમાસ પૂરો થયાના દિન-૧૫માં જમા કરાવવાના રહે.

(બ) વ્યવસાયીઓ માટે :

➤ વેરો કેવી રીતે ભરવાનો થાય ?

વ્યવસાયીઓ પૈકી જે વ્યવસાયીઓનાં ડેડીજનેટેડ ઓથોરીટી રાજ્ય સરકાર હોય તેવા વ્યવસાયીઓએ પોતાનો વેરો ચલણ ફોર્મ નં. ૧૦ માં ચાર કોપીમાં પોતે જ્યાં વ્યવસાય કરતાં હોય ત્યાંની સરકારી તિજોરી કે સબ-તિજોરીમાં જમા કરાવવાનો રહેશે.

ડેડીજનેટેડ ઓથોરીટી રાજ્ય સરકાર સિવાયની હોય તેવા વ્યવસાયીઓ માટે વેરો ભરવાનું સ્થળ સંબંધિત ડેડીજનેટેડ ઓથોરીટી ધ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.

જો કોઈ વ્યવસાયીનું ધંધાનું સ્થળ એક્ષી વધુ ડેડીજનેટેડ ઓથોરીટીના વિસ્તારમાં આવતું હોય તો તેવા કિસ્સામાં જે ધંધાના સ્થળ અંગે સૌથી વધુ વેરાનો દર લાગુ પડતો હોય તે ધંધાના સ્થળની ડેડીજનેટેડ ઓથોરીટીની કચેરીએ વેરો ભરવાનો થાય તથા બાકીની ડેડીજનેટેડ ઓથોરીટીઝની કચેરીઓમાં ઉક્ત વેરો ભર્યાની પહોંચની નકલ રજૂ કર્યેથી મુક્તિ મળી શકશે.

વ્યવસાયીઓ ધ્વારા ભરવાનો થતો આ વેરો ના ભરવામાં આવે તો ડેડીજનેટેડ ઓથોરીટી લેન્ડ રેવન્યુ કોડ અન્વયે આવા બાકીદારની મિલકત વેચીને અથવા બેંક ખાતા ઉપર ટાંચ મૂકીને વસુલાત કરી શકશે. યોગ્ય કિસ્સામાં પ્રોસીક્યુશન (પોલીસ ફરીયાદ) પણ દાખલ કરવામાં આવશે.

➤ વેરો કયારે ભરવાનો થાય ?

વર્ષની શરૂઆતથી એનરોલમેન્ટ કરાવેલ હોય તેવા વેપારીઓ તથા જે તે વર્ષનાં ઓગષ્ટ માસની ઉઠી માટીખ સુધીમાં એનરોલમેન્ટ કરાવેલ હોય તેવા વ્યવસાયીઓ માટે વેરો ભરવાની સમયમર્યાદા જે તે વર્ષની ઉઠી માસની સપ્ટેમ્બર છે.

જે તે વર્ષ દરમ્યાન ઉઠી ઓગષ્ટ બાદ એનરોલમેન્ટ કરાવવામાં આવેલ હોય તેવા કિસ્સામાં વ્યવસાયીઓએ વેરો ભરવાની સમયમર્યાદા એનરોલમેન્ટ કરાવ્યાથી ઊંઘ દિવસની છે.

૭. રીટર્ન કઈ રીતે ભરવાના થાય ?

(અ) પગારદારો અને વેતનદારો માટે :

જો કર્મચારીની સંખ્યા ૨૦ અથવા તેથી વધુ હોય તો તેવા એમલોયરે રીટર્ન નમૂનો-પમાં જે તે મહિનાના પછીના મહિનાની ૧૫મી તારીખ સુધીમાં માસિક ધોરણે ભરવાનું થાય એટલે કે એપ્રિલ ૨૦૦૮ નું રીટર્ન ૧૫ મી મે સુધીમાં ભરવાનું થાય.

જો કર્મચારીની સંખ્યા ૨૦ થી ઓછી હોય તો તેવા એમલોયરે રીટર્ન માત્ર વાર્ષિક ભરવાનું રહે. આવું વાર્ષિક રીટર્ન નમૂના-૫ AA માં વર્ષ પુરુ થયાના પછીના માસની ૧૫મી તારીખ સુધીમાં ભરવાનું રહે. એટલે કે વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ નું રીટર્ન ૧૫ મી એપ્રિલ સુધીમાં ભરવાનું થાય.

કર્મચારીની સંખ્યા ૨૦ થી વધુ હોય તો પણ વાર્ષિક રીટર્ન ભરવાનો લાભ મળી શકે છે. તેનાં માટે જો એમલોયર આ હેતુ માટે નમૂનો-૫ બીમાં વ્યવસાયવેરા કચેરીને અરજી કરે તો માસિક કપાત કરેલ વેરો જે તે માસના પછીના માસની ૧૫મી તારીખ સુધીમાં ભરી આપે (એટલે કે માસિક ધોરણો ભરે) તો તેણો માત્ર વાર્ષિક રીટર્ન નમૂનો- ૫A માં વર્ષ પુરુ થયાના પછીના માસની ૧૫ મી તારીખ સુધીમાં ભરવાનું રહે.

જુદા જુદા ધંધાના સ્થળોના જુદાં જુદાં નોંધણી નંબર્સ મેળવ્યા હોય તેવા કેસમાં તમામ સ્થળો માટે એક જ રીટર્ન ભરવાની સગવડ મળી શકે છે. તેનાં માટે નમૂનો-પસીસી માં વ્યવસાયવેરા કચેરીને અરજી કરી પરવાનગી મેળવવાની રહે.

(બ) વ્યવસાયીઓ માટે :

વ્યવસાયીઓ માટે કોઇ રીટર્ન ભરવાનું થતું નથી.

૮. રજીસ્ટ્રેશન તથા એનરોલમેન્ટ અંગેની જોગવાઈ :

(અ) રજીસ્ટ્રેશન (નોંધણી) અંગેની જોગવાઈ :

વ્યવસાય વેરા કાયદાની કલમ ૫ માં નોંધણી અંગેની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. તે મુજબ એક કર્મચારીના પગારમાંથી વેરો કાપવાનો થતો હોય તેવા એમલોયરે વ્યવસાય વેરા કાયદા હેઠળ ફરજીયાત નોંધણી નંબર લેવાનો રહે. અલબત્ત આ જોગવાઈ એમલોયર તરીકે જ્યારે સરકારી અધિકારી હોય તેને લાગુ પડતી નથી.

નોંધણી માટે અરજી નમૂના-૧ ના ફોર્મમાં કરવાની રહે છે. નોંધણી નંબર માટે નમૂના નં. ૧ નું અરજી ફોર્મ એમલોયરનું ધંધાનું સ્થળ જે ડેડિનેટ ઓંથોરીટી (એટલે કે મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન, મ્યુનિસિપાલિટી કે પંચાયત)ના વિસ્તારમાં હોય તે ડેડિનેટ ઓંથોરીટીની સંબંધિત વ્યવસાયવેરા કચેરીમાંથી મેળવવાનું રહે. આ ઉપરાંત નમૂના નં.૧ નું અરજી ફોર્મ વાણિજ્યિક વેરા ખાતાની વેબસાઇટ commercialtax.gujarat.gov.in ઉપરથી પણ મેળવી શકાશે.

નમૂના નં. ૧ ની નોંધણીની અરજી સાથે સામાન્ય રીતે ધંધો શરૂ કર્યાના પુરાવા, હિસાબી સાહિત્ય, કર્મચારીઓની તમામ વિગતો જેવી કે માસવાર ચૂકવેલ પગાર-મહેનતાણાની રકમો, કર્મચારીઓની સંખ્યા વગેરે વિગતો જોડવાની રહેશે.

એમલોયરની વેરો ભરવાની જવાબદારી ઉપસ્થિત થાય તે તારીખથી દિન-૫૦માં અરજી કરી દેવાની રહે.

એમલોયરની એક કરતાં વધારે શાખાઓ હોય તો તેવા કિસ્સામાં આવી સંસ્થાએ પોતાની દરેક શાખા માટે અલગ નોંધણી કરાવવાની રહેશે.

તા. ૧-૪-૨૦૦૮ થી વ્યવસાય વેરા કાયદામાં થયેલ સુધારાનાં કારણે જો તેજીનેટેડ ઓથોરીટી બદલાતી હોય તો તેવા સંજોગોમાં ફરીથી નોંધણી નંબર લેવાની જરૂરીયાત નથી. પરંતુ નવી તેજીનેટેડ ઓથોરીટી સાથે જુનો નંબર ચાલુ રહેશે.

જો એમલોયર સમયસર નોંધણી ના કરાવે તો જેટલા દિવસ તેણે નોંધણી ના કરાવી હોય તેટલા દિવસનો દિન રૂ.૨૦/- લેખે દંડ ભરવાનો થાય.

(બ) એનરોલમેન્ટ અંગેની જોગવાઈ :

વ્યવસાય વેરા કાયદાની અનુસૂચિ ૧ ની એન્ટ્રી નં. ૨ થી ૧૦ માં સમાવિષ્ટ થતાં વ્યવસાયીઓએ તેઓને વ્યવસાય વેરો ભરવાની જવાબદારી ઉદ્ભવે તેનાં ૫૦ દિવસમાં એનરોલમેન્ટ (નોંધણી) કરાવવાની રહેશે. આમ, અનુસૂચિમાં જણાવેલ વ્યવસાયીઓએ નોંધણી કરાવવી ફરજીયાત છે.

જે વ્યવસાયીઓ અગાઉ નોંધાયેલ હોય તેઓએ તા. ૧-૪-૨૦૦૮ નાં સુધારા બાદ ફરી વખત નોંધણી કરાવવાની રહેશે નહીં.

વ્યવસાયીઓએ પોતાનું ધંધાનું સ્થળ જે વિસ્તારમાં આવેલું હોય તે વિસ્તારની રાજ્ય સરકાર, મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન, મ્યુનિસિપાલિટી કે પંચાયતની સંબંધિત વ્યવસાયવેરા કચેરીમાં નોંધણી કરાવવાની રહે.

વ્યવસાયીઓની વ્યવસાય વેરા કાયદા હેઠળ જવાબદારી ઉદ્ભવે તેના ૫૦ દિવસમાં નોંધણી કરાવવાની રહે છે.

નોંધણી માટે વ્યવસાયવેરા નિયમોમાં નક્કી થયેલ નમૂનો-૩ માં અરજી કરવાની રહે.

નમૂના ૩ નું ફોર્મ સંબંધિત વ્યવસાયવેરા કચેરીએથી અથવા વાણિજ્યક વેરા ખાતાની વેબસાઇટ commercialtax.gujarat.gov.in ઉપરથી પણ મેળવી શકાશે.

જો, વ્યવસાયી રાજ્યમાં એકથી વધુ ધંધાના સ્થળો એટલેકે શાખાઓ ધરાવતા હોય તો દરેક સ્થળે નોંધણી કરાવવાની રહે છે. કારણ કે દરેક શાખા અલગ વ્યક્તિ તથા અલગ એસેસી ગણાય. જેથી દરેક શાખાની અલગ નોંધણી કરાવવાની રહે.

નોંધણી સમયસર ન કરવામાં આવે તો જેટલો સમય નોંધણી મોડી કરાવે તેટલા સમય માટે રોજના રૂ.૧૦/- લેખે દંડ ભરવાનો થાય.

૯. વ્યવસાય વેરા અંગેનું વહીવટી માળખું :

વ્યવસાય વેરા કાયદામાં તા. ૧-૪-૨૦૦૮ થી કરવામાં આવેલા સુધારા મુજબ રાજ્ય સરકાર દરેક ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી માટે વ્યવસાય વેરા કમિશનરની નિમણૂંક કરશે. જે મુજબ રાજ્ય સરકાર ધ્વારા તા. ૧-૪-૨૦૦૮ નાં જાહેરનામાથી દરેક ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી માટે નીચે મુજબનાં અધિકારીઓની વ્યવસાય વેરા કમિશનર તરીકે નિમણૂંક કરેલ છે.

ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી વ્યવસાય વેરા કમિશનર તરીકે નિમણૂંક થયેલ અધિકારીનાં હોદા

જિલ્લા પંચાયત

સંબંધિત જિલ્લા પંચાયતનાં જિલ્લા વિકાસ અધિકારી

નગરપાલિકા

ડાયરેક્ટર ઓફ મ્યુનિસિપાલટીઝ, ગુજરાત રાજ્ય

મહાનગરપાલિકા

સંબંધિત મહાનગરપાલિકાનાં મ્યુનિસિપલ કમિશનર

ગુજરાત રાજ્ય

વાણિજ્યક વેરા કમિશનર, ગુજરાત રાજ્ય

વધુમાં દરેક ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી કાયદાનાં પાલન સાલ, અધિક વ્યવસાયવેરા કમિશનર, નાયબ વ્યવસાય વેરા કમિશનરો, વ્યવસાય વેરા અધિકારીઓ અને અન્ય વ્યક્તિઓની નિમણૂંક કરી શકશે.

વ્યવસાય વેરા અધિકારીને રજીસ્ટ્રેશન, એનરોલમેન્ટ, વેરાની આકારણી તથા વસુલાતની સત્તાઓ છે. આ માટે દરેક ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટીએ અધિકારીઓનાં ભૌગોલિક કાર્યક્ષેત્ર નક્કી કરવાનાં રહેશે. નાયબ વ્યવસાય વેરા કમિશનર સહિતની અન્ય ઓથોરીટીને અપીલ અને ફેરતપાસની સત્તાઓ છે.

૧૦. ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટીની કામગીરી :

	કલમ
૧. શિડ્યુલ-૧ ની નોંધ-૧ સિવાયની નોંધોમાં પોતાના વિસ્તાર માટે વેરાના દર નક્કી કરવા (આવી નોંધો માટે સરકારશ્રી જે લધુતમ દર નક્કી કરે તે દરથી ઓછા નહિ અને શિડ્યુલમાં દર્શાવેલ મહત્તમ દરથી વધુ નહિ હોવા જોઈએ)	ક.૩(૨)
૨ વ્યવસાયવેરાના કાયદાના અમલ માટે જરૂરી સંઘામાં અધિક વ્યવસાયવેરા કમિશનર, નાયબ વ્યવસાયવેરા કમિશનર, વ્યવસાય વેરા અધિકારીઓ તથા અન્ય અધિકારીઓ અને વ્યક્તિઓની નિમણૂંક કરવી	ક.૧૨(૧)(અંદે)

૩. ક.૧૨ (બી) હેઠળ નાયબ વ્યવસાયવેરા કમિશનર, વ્યવસાયવેરા અધિકારીઓના ભૌગોલિક કાર્યક્ષેત્રના આદેશો કરવા. ક.૧૨(બી)
૪. ક.૧૩-અપીલ-ની કાર્યવાહી માટે સત્તા સોંપણી તથા ભૌગોલિક કાર્યક્ષેત્રના આદેશો કરવા. ક.૧૩
૫. ક.૧૪. રીવીજનની કાર્યવાહી માટે સત્તા સોંપણી તથા ભૌગોલિક કાર્યક્ષેત્રના આદેશો કરવા. ક.૧૪
- ૬ જરૂર જણાય તો અધિક વ્યવસાયવેરા કમિશનર સિવાયના અધિકારીઓની નિમણુંકની સત્તા વ્યવસાયવેરા કમિશનરને સોંપી શકશે. ક.૨૭(૧)(અ)
- ૭ સરકારશ્રીની પૂર્વ મંજૂરી મેળવીને, જાહેર હિતમાં જરૂર જણાયે, વ્યક્તિત્વોના કોઈ ચોકક્સ વર્ગને વેરાના સંપૂર્ણ કે અંશતઃ વેરામુક્તિ આપી શકશે. ક.૨૭(A)
- ૮ પોતાના મૂળ કાયદા, જેવા કે, બોમ્બે પ્રોવીન્સીયલ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટ, ૧૯૪૮ વગેરે હેઠળ નિયમો બનાવવાની મળેલ સત્તા અન્વયે વ્યવસાયવેરાના અમલ માટે પોતાના નિયમો બનાવી શકશે. પરંતુ આવા બનાવેલ નિયમો વ્યવસાય વેરા કાયદાની જોગવાઇઓ સાથે સુસંગત હોવા જોઈશે. ક.૨૭ (૬)
- ૯ વ્યવસાયવેરો કયા સ્થળે કદ કચેરીમાં ભરવાનો રહેશે તે નક્કી કરી તેની જાહેરાત કરવી. નિયમ-૨(૩અ)

૧૧. પ્રીસ્કાઇઝ ઓથોરીટીની કામગીરી

વ્યવસાય વેરા કાયદાની કલમ ૧૨(૧) અન્વયે નિમણુંક પામેલ પ્રીસ્કાઇઝ ઓથોરીટીએ નીચે મુજબની કામગીરી કરવાની રહેશે.

(અ) રાખવાનાં થતાં રજીસ્ટર્સ :

ક્રમ	અરજીનો નમૂનો	વિષય
૧.	નમૂનો-૧	રજીસ્ટ્રેશન સર્ટિફિકેટ માટે એમ્લોયરની અરજી.
૨.	નમૂનો-૨	ઇસ્યુ કરેલ રજીસ્ટ્રેશન સર્ટિફિકેટસનું રજીસ્ટર
૩	નમૂનો-૩	એનરોલમેન્ટ સર્ટિફિકેટ માટેની અરજીઓનું રજીસ્ટર
૪	નમૂનો-૪	ઇસ્યુ કરેલ એનરોલમેન્ટ સર્ટિફિકેટસનું રજીસ્ટર

૫.	નમૂનો-૪-એ	જે કર્મચારી એક થી વધુ એમલોયર હેઠળ ફરજ બજાવી પગાર મેળવતા હોય તે કર્મચારી પોતે વેરો ભરશે તેવું ટેકલેરેશન રજૂ કરે તેનું રજીસ્ટર
૬.	નમૂનો-૫	માસિક રીટર્નનું રજીસ્ટર
૭.	નમૂનો-૫/એ અને ૫/બી	વાર્ષિક રીટર્નનું રજીસ્ટર (૨૦થી વધુ પગારદાર હોય તો)
૮.	નમૂનો-૫ એએ	વાર્ષિક રીટર્નનું રજીસ્ટર (૨૦ સુધી પગારદાર હોય તો)
૯.	નમૂનો-૭	નમૂના-૭ મુજબની કારણશર્ક સૂચનાનું રજીસ્ટર
૧૦.	નમૂનો-૮	આકારણી કેસોનું રજીસ્ટર
૧૧.	નમૂનો-૮	આકારણીમાં ઉપસ્થિત થયેલ વધારાના માંગણાની વસૂલાતનું રજીસ્ટર
૧૨.	નમૂનો-૧૧, નમૂનો-૧૨	એનરોલ્મેન્ટ સર્ટિફિકેટના કસૂર દારોનું નિયંત્રણ રજીસ્ટર.
૧૩.	નમૂનો-૧૩ નમૂનો-૧૪	બિન નોંધાયેલ વ્યવસાયીઓનું નિયંત્રણ રજીસ્ટર.
૧૪	નમૂનો-૧૭ અને નમૂનો-૧૮	રીઝિડ રજીસ્ટર નિભાવવું

તા.ક. જરૂર જણાય તો બીજા રજીસ્ટર્સ ઉમેરવા.

(બ) નોંધણી કરવાની કામગીરી :-

- નમૂનો-૧ની અરજીઓની યોગ્ય રીતે ચકાસણી કરી રજીસ્ટ્રેશન સર્ટીફિકેટ આપવા.
- જો કોઈ એમલોયરે નોંધણી કરાવવા પાત્ર હોવા છતાં નોંધણી ના કરાવેલ હોય તેમ જણાય તેને નમૂનો-૭ની નોટિસ આપીને કલમ-૫ (૫) હેઠળ દંડની કાર્યવાહી તથા કલમ-૫ (૩) હેઠળની બિન-નોંધાયેલ સમયની આકારણી કરવી.
- શિડ્યુલની નોંધ-૨ થી ૧૦ હેઠળના વ્યવસાયીઓએ નોંધણી (એનરોલમેન્ટ) કરાવવા નમૂનો-૭માં અરજી કરવાની રહે છે. આ અરજીઓ ચકાસણી કરીને નમૂના-૪માં એનરોલમેન્ટ સર્ટિફિકેટ્સ છસ્યૂ કરવા.
- જે વ્યવસાયીઓની એનરોલમેન્ટ સર્ટિફિકેટ ફરજીયાત મેળવવાની જવાબદારી આવતી હોય તેમ છતાં તેઓ રજીસ્ટર થયેલ ન હોય તો નિયમ-૨૧(૨) હેઠળ કાર્યવાહી કરવી જેમો નમૂના-૧૩ અને નમૂના-૧૪ મુજબની નોટીસો આપી લેવાપાત્ર વેરો અને પેનલ્ટી નક્કી કરીને વસૂલાત કરવી જોઈએ.

(ક) પત્રક (રીટર્ન) ની કામગીરી :-

- દરેક એમ્બ્લોયરે ભરવાના થતા માસિક રીટર્ન નમૂનો-૫ તથા વાર્ષિક રીટર્ન નમૂનો-૫ (એ) માટેનું રજીસ્ટર નિભાવવું.
- માસ અથવા વર્ષના અંતે કસૂરદારોની યાદી તૈયાર કરી આવા કસૂરદારો પાસેથી રીટર્ન્સ મેળવવા તેમજ આવા મોડા ભરાયેલ રીટર્ન મુજબનો ભરવાપાત્ર વેરો વસુલ કરવા માટે કલમ-૫(૩) હેઠળ પગલાં લેવા
- જો, આવા કસૂરદાર સામે કલમ-૫ (૩) હેઠળ પગલાં લેવા છતાં પત્રક રજૂ કરે નહીં તો તેઓની કલમ-૭(૩) હેઠળ એક તરફી આકારણી કરવી.
- દરેક માસિક એમ્બ્લોયરના માસિક ૧૨ પત્રકો માટે અલગ ફાઇલ નિભાવવી.

(૩) આકારણીની કામગીરી :-

- વર્ષ પૂરુ થયા બાદ કલમ-૭ હેઠળ નમૂનો-૫ની નોટિસ છસ્યુ કરીને આકારણી કરવી. આ કામગીરીમાં એમ્બ્લોયરે ભરેલ રીટર્ન્સની ચકાસણી તેના વાર્ષિક પગાર ખર્ચ અને ભથ્થાં સાથે મેળવણી કરવી. પગારદારોની વિગતોની મસ્ટરરોલ, પગારપત્રક વિગેરે સાથે મેળવણી કરવી. આકારણી આદેશ નમૂના-૮માં આપવો અને જો તેમાં કોઈ વધારાની જવાબદારી ઉપસ્થિત થયેલ હોય તો તેની માંગણાની નોટિસ નમૂના-૮માં આપવી.
- પૂર્ણ થયેલ આકારણીના કેસોનું રજીસ્ટર નિભાવવું.
- જે એમ્બ્લોયરે નોંધણી કરાવી ના હોય કે નોંધણી કરાવ્યા બાદ રીટર્ન ભરેલ ના હોય તેવા એમ્બ્લોયરની આકારણી કલમ-૭(૩) હેઠળ બેસ્ટ જ્જમેન્ટ કરવી.
- કલમ-૭ એ હેઠળ એનરોલમેન્ટ સર્ટીફીકેટ ધરાવનાર તમામ વ્યવસાયીઓની આકારણી કરવી.
- એનરોલમેન્ટ સર્ટીફીકેટ ધરાવનારાઓના કેસમાં બાકી વસુલાતનું રજીસ્ટર નિભાવવું (નમૂનો-૧૨)
- રીફડ પેમેન્ટ ઓર્ડર (RPO), રીફડ એડજેસ્ટમેન્ટ ઓર્ડર (RAO) આપવા તથા તેના રજીસ્ટર નિભાવવા

(૪) વસુલાતની કામગીરી :-

- નમૂનો-૮, નમૂનો-૧૨ તથા નમૂનો-૧૪માં માંગણાની નોટિસ અપાયેલ હોય તેવા વસુલાતના કેસોમાં કલમ-૧૧ હેઠળ પગલાં લેવા.
- બાકીદારના નાણાં જેની પાસે જમા પડ્યા હોય (જેમ કે, બેંક) તેવાઓને કલમ-૧૭ હેઠળ નોટિસ આપીને તેમાંથી વસુલ કરવા.
- કાયદા તેમજ નિયમોની જોગવાઈઓ વિરુદ્ધ કરેલ ગુનાઓ માટે કલમ-૨૦ હેઠળ પ્રોસ્ટીક્યુશન દાખલ કરવું.

F.A.Qs

વ्यवसायवेરो

પગારદાર કર્મચારીઓની જાણકારી માટે

ક્રમ	પ્રશ્ન	માર્ગદર્શન
૧	આ કાયદા હેઠળ તમામ પગારદાર કર્મચારીએ વ્યવસાયવેરો ભરવાનો થાય ?	ના, પરંતુ જે વ્યક્તિ કોઈપણ જગ્યાએ નિયમિત પગારથી નોકરીએ રહેલ હોય તથા તેનો પગાર માસિક રૂ.3,000/-થી ઓછું હોય તો તેણો વ્યવસાયવેરો ભરવાનો ન થાય.
૨.	પગારમાં મોંઘવારી ભથ્થાનો પણ સમાવેશ થાય ?	પગારમાં મૂળ પગાર ઉપરાંત મોંઘવારી ભથ્થું તથા અન્ય જે કંઈ વધારાનું મહેનતાણું નિયમિત ધોરણે કર્મચારીને મળતું હોય તે, તમામ સવલતો (Perquisites) તથા પગારની જગ્યાએ નફામાં ભાગ ચૂકવાતો હોય, તે તમામ(ઇન્કમ ટેક્ષ કાયદામાં કલમ-૧૭માં અપાયેલ પગારની વ્યાખ્યા મુજબ) નો સમાવેશ થાય.
૩	પગારમાં શાનો સમાવેશ થતો નથી ?	કોઈપણ પ્રકારના બોનસ અને ગ્રેજ્યુઝટીનો તેમાં સમાવેશ થતો નથી.
૪	આવા કર્મચારીએ દર માસે કેટલો વેરો ભરવાનો થાય ?	<p>જો માસિક પગાર :-</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ રૂ.3,000/-થી ઓછો હોય તો શૂન્ય. ■ રૂ.3,000/-થી ૫,૦૦૦/-સુધી હોય તો મહિને રૂ.૨૦/- ■ રૂ.૫,૦૦૦/-થી ૮,૦૦૦/-સુધી હોય તો મહિને રૂ.૮૦/- ■ રૂ.૮૦૦૦/-થી ૧૨,૦૦૦/-સુધી હોય તો મહિને રૂ.૧૫૦/- લેખે વ્યવસાયવેરો ભરવાનો થાય. ■ રૂ. ૧૨૦૦૦/-થી વધુ હોય તો મહિને રૂ.૨૦૦/- લેખે વ્યવસાયવેરો ભરવાનો

		થાય.
૫	આ વેરો કર્મચારીએ કેવી રીતે ભરવાનો ?	આ વેરો કર્મચારીએ જાતો ભરવાનો નથી પરંતુ તેને નોકરીએ રાખનારે તેના પગારમાંથી કાપીને જો તે અનુસૂચિ (૧) એ હેઠળ આવતા હોય તો સરકારશ્રીની તિજોરીમાં અને જો તે અનુસૂચિ (૧)બી હેઠળ આવતા હોય તો ડેડ્જીનેટેડ ઓથોરીટી નક્કી કરે તે જગ્યાએ ભરવાનો રહે છે. આમ, આ વેરો ભરવાની જવાબદારી નોકરીએ રાખનારની છે.
૬	જો નોકરીએ રાખનાર આવી રીતે પગારમાંથી કાપીને વેરો ના ભરે તો ?	જો, નોકરીએ રાખનાર આવી રીતે પગારમાંથી કાપીને વેરો ન ભરે તો ડેડ્જીનેટેડ ઓથોરીટીને આવી બાકી લોણી રકમને લેન્ડ રૈવન્યુ કોડ હેઠળ કસૂરદાર એમ્બ્લોયર પાસેથી વસુલ કરવાની સત્તા છે આવી ઓથોરીટી કામે રાખનારનું બેંક ખાતું ટાંચમાં લઈ શકશે તેમજ કાયદાની જોગવાઈ હેઠળ પ્રોસીક્યુશન (પોલિસ કેસ) કરી શકશે.

રાજ્ય તથા કેન્દ્ર સરકારની કચેરીઓ સિવાયના એમલોયર્સની જવાબદારી અંગે માર્ગદર્શન

ક્રમ	પ્રશ્ન	જવાબ																		
૧	ઉઝીનેટેડ ઓથોરીટી એટલે શું ?	રાજ્યમાં વ્યવસાયવેરો ઉધરાવવાની સત્તા જે ઓથોરીટીને આપેલ છે તે વિવિધ સત્તાધિકારીઓ.																		
૨	વ્યવસાયવેરાના કામ માટે કોઈ એમલોયરે કયા સત્તાધિકારીનો સંપર્ક સાધવાનો રહે ?	<p>આ. રાજ્ય તથા કેન્દ્ર સરકારની તમામ કચેરીઓ, પંચાયત કચેરીઓ, ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ સંસ્થાઓ તથા રાજ્ય સરકાર તથા કેન્દ્ર સરકારના જાહેર સાહસો માટે રાજ્ય સરકાર ઉઝીનેટેડ ઓથોરીટી છે.</p> <p>બી. ઉપરોક્ત કષેક સિવાયના તમામ એમલોયર્સ માટે રાજ્ય સરકારે નીચે મુજબ ઉઝીનેટેડ ઓથોરીટી નિમેલ છે.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ક્રમ</th><th>ઓથોરીટી</th><th>વિસ્તાર</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>૧</td><td>જિલ્લા પંચાયત</td><td>જિલ્લા પંચાયતનો વિસ્તાર</td></tr> <tr> <td>૨</td><td>ખુનિસિપાલિટી</td><td>ખુનિસિપાલિટી વિસ્તાર</td></tr> <tr> <td>૩</td><td>ખુનિસિપલ કોર્પોરેશન</td><td>ખુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિસ્તાર</td></tr> <tr> <td>૪</td><td>રાજ્ય સરકાર</td><td>ઉપરોક્ત ૧ થી ૩ સિવાયનો વિસ્તાર</td></tr> </tbody> </table>	ક્રમ	ઓથોરીટી	વિસ્તાર	૧	જિલ્લા પંચાયત	જિલ્લા પંચાયતનો વિસ્તાર	૨	ખુનિસિપાલિટી	ખુનિસિપાલિટી વિસ્તાર	૩	ખુનિસિપલ કોર્પોરેશન	ખુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિસ્તાર	૪	રાજ્ય સરકાર	ઉપરોક્ત ૧ થી ૩ સિવાયનો વિસ્તાર			
ક્રમ	ઓથોરીટી	વિસ્તાર																		
૧	જિલ્લા પંચાયત	જિલ્લા પંચાયતનો વિસ્તાર																		
૨	ખુનિસિપાલિટી	ખુનિસિપાલિટી વિસ્તાર																		
૩	ખુનિસિપલ કોર્પોરેશન	ખુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિસ્તાર																		
૪	રાજ્ય સરકાર	ઉપરોક્ત ૧ થી ૩ સિવાયનો વિસ્તાર																		
૩	વેરાના દર શું નક્કી થયા છે ?	<p>પગાર પ્રમાણો વેરાના દર અલગ-અલગ છે જે નીચે મુજબ છે :-</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ક્રમ</th><th>સ્લેબ (માસિક)</th><th>વેરાનો દર (માસિક)</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>૧</td><td>માસિક રૂ.૩૦૦૦થી ઓછો પગાર</td><td>શૂન્ય</td></tr> <tr> <td>૨</td><td>રૂ.૩૦૦૦થી ૫૮૮૮/-</td><td>રૂ.૨૦/-</td></tr> <tr> <td>૩</td><td>રૂ.૭૦૦૦થી ૮૮૮૮/-</td><td>રૂ.૮૦/-</td></tr> <tr> <td>૪</td><td>રૂ.૮૦૦૦થી ૧૧૮૮૮/-</td><td>રૂ.૧૫૦/-</td></tr> <tr> <td>૫</td><td>રૂ.૧૨૦૦૦થી વધુ</td><td>રૂ.૨૦૦/-</td></tr> </tbody> </table>	ક્રમ	સ્લેબ (માસિક)	વેરાનો દર (માસિક)	૧	માસિક રૂ.૩૦૦૦થી ઓછો પગાર	શૂન્ય	૨	રૂ.૩૦૦૦થી ૫૮૮૮/-	રૂ.૨૦/-	૩	રૂ.૭૦૦૦થી ૮૮૮૮/-	રૂ.૮૦/-	૪	રૂ.૮૦૦૦થી ૧૧૮૮૮/-	રૂ.૧૫૦/-	૫	રૂ.૧૨૦૦૦થી વધુ	રૂ.૨૦૦/-
ક્રમ	સ્લેબ (માસિક)	વેરાનો દર (માસિક)																		
૧	માસિક રૂ.૩૦૦૦થી ઓછો પગાર	શૂન્ય																		
૨	રૂ.૩૦૦૦થી ૫૮૮૮/-	રૂ.૨૦/-																		
૩	રૂ.૭૦૦૦થી ૮૮૮૮/-	રૂ.૮૦/-																		
૪	રૂ.૮૦૦૦થી ૧૧૮૮૮/-	રૂ.૧૫૦/-																		
૫	રૂ.૧૨૦૦૦થી વધુ	રૂ.૨૦૦/-																		
૪	આ કાયદા હેઠળની જવાબદારી માટે કર્મચારીઓની કોઈ ન્યૂનતમ સંખ્યા નક્કી થઈ છે ?	ના જુદી, માત્ર એક કર્મચારી નોકરીએ રાખ્યા હોય તો પણ તેવા એમલોયરની જવાબદારી આવે.																		
૫	એમલોયરે પોતાના દરેક કર્મચારીના	હા, જે કર્મચારીને માસિક રૂ.૩૦૦૦થી ઓછો																		

	પગારમાંથી વ્યવસાયવેરો કાપવાનો રહે ?	પગાર ચૂકવાતા હોય તે સિવાયના તમામ કર્મચારીઓના પગારમાંથી વ્યવસાયવેરો કાપવાનો રહેશે.
૬	એમ્બ્લોયરે ફરજીયાત નોંધણી કરાવવી પડે ?	એક કર્મચારીના પગારમાંથી પણ જો વેરો કાપવાનો થતો હોય તો તેવા એમ્બ્લોયરે ફરજીયાત નોંધણી કરાવવાની રહે.
૭	કાયદામાં સુધારા અન્વયે ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી બદલાવાથી ફરીથી નોંધણી કરાવવાની થાય ?	ના, જુનો નંબર નવી ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી સાથે ચાલુ રહેશે.
૮	નોંધણી કરાવવા કોઈ ફોર્મ નકકી થયેલ છે ?	હા, ફોર્મ નં.૧ના નમૂનામાં અરજ કરવાની રહેશે.
૯	ફોર્મ નંબર ૧ કયાંથી મળશે ?	દરેક ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટીની વ્યવસાયવેરા કચેરીએથી મળી રહેશે. વેબસાઇટ ઉપરથી પણ મળી શકશે.
૧૦	નોંધણી કરાવવા માટેની સમય-મર્યાદા કોઈ નકકી થય છે ?	હા, જવાબદારી ઉદ્ઘબવે તે તારીખથી દિન-૫૦માં નોંધણી કરાવવાની રહેશે.
૧૧	પોતાના ધંધાની/કચેરીની દરેક શાખા માટે અલગ નોંધણી કરાવવાની રહેશે ?	હા.
૧૨	કર્મચારીના પગારમાંથી કાપેલ વેરો કેવી રીતે કાપવાનો રહેશે ? તથા કઈ જગ્યાએ જમા કરાવવાનો રહેશે ?	રાજ્ય સરકાર જે એમ્બ્લોયર્સ માટે ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટી નકકી થયેલ હોય તે એમ્બ્લોયરે પોતાના કર્મચારીઓના પગારમાંથી કાપેલ વેરાની રકમ બેંકમાં ચલણ મારફત જમા કરાવવાની રહેશે અને અન્ય તમામ એમ્બ્લોયરે સંબંધીત ડેઝીનેટેડ ઓથોરીટીએ આ કામ માટે જે કચેરી જાહેર કરી હોય તે કચેરીએ જમા કરાવવાના રહેશે.
૧૩	એમ્બ્લોયરે આવો વેરો જમા કરાવવાની શું વ્યવસ્થા છે ?	જો એમ્બ્લોયરે ૨૦ કર્મચારીઓ કામે રાખેલ હોય તો માસ પૂરો થયા પછીના દિન-૧૫માં તથા કર્મચારીઓની સંખ્યા ૨૦થી ઓછી હોય તો ત્રિમાસ પૂરો થયાના દિન-૧૫માં જમા કરાવવાના રહે.
૧૪	જો કોઈ એમ્બ્લોયર સમયસર નોંધણી ના	કલમ-૫ (૫) હેઠળ રોજનો રૂ ૨૦નો દંડ લાગશે.

	કરાવે તો ?	
૧૫	જો કોઈ એમ્પલોયરે કર્મચારીઓના પગારમાંથી વેરાની રકમ કાપીને તેજીનેટેડ ઓંથોરીટીમાં સમયસર જમા ના કરાવે તો ?	જેટલા સમય રકમ મોડી ભરાય તેટલા સમય માટે વાર્ષિક ૧૮ ટકા લેખે બાજ ચૂકવવાનું રહેશે.
૧૬	જો કોઈ એમ્પલોયર આવી પગારમાંથી કાપેલી રકમ તેજીનેટેડ ઓંથોરીટીમાં જમા જ ના કરાવે તો ?	સત્તાધિકારીને આવી રકમ બાકીદારની મિલકત વેચીને પણ વસુલ કરવાની સત્તા છે. જરૂર જણાય તો બાકીદારના બેંક ખાતા ઉપર પણ ટાંચ મૂકી શકશે. યોગ્ય કિસ્સામાં પ્રોસીક્યુશન કેસ (પોલીસ કેસ) પણ દાખલ કરવામાં આવશે.
૧૭	એમ્પલોયરે કોઈ રીટર્ન ભરવાનું થાય ?	હા, જો કર્મચારીની સંખ્યા ૨૦થી વધુ હોય તો માસિક રીટર્ન નમૂનો-પમાં તથા જો કર્મચારીની સંખ્યા ૨૦થી ઓછી હોય તો વાર્ષિક રીટર્ન પ એએ માસ/વર્ષ પૂરુ થયાના દિન-૧૫માં ભરવાનું રહેશે.
૧૮	કર્મચારીની સંખ્યા ૨૦થી વધુ હોય તો પણ માત્ર વાર્ષિક રીટર્ન ભરવાની સગવડ છે ?	હા, આ માટે એમ્પલોયરે નમૂનો-પ બી માં અરજી કરીને ખાસ પરવાનગી મેળવવાની રહે.
૧૯	ધંધાના અલગ-અલગ સ્થળો કે શાખાઓ કે જેના માટે અલગ-અલગ નોંધણી કરાવેલ હોય તેવી શાખાઓ માટે એકત્રિત રીટર્ન ભરી શકાય ?	હા, આ માટે નમૂનો-પ સીસી માં અરજી કરવાની રહે. આ સગવડ જો ધંધાના બધા સ્થળો એકજ તેજીનેટેડ ઓંથોરીટી હેઠળ આવેલ હોય તો જ મળશે.
૨૦	દરેક એમ્પલોયરની આકારણી કરવામાં આવશે ?	હા, કાયદાની કલમ-૭ હેઠળ દરેક એમ્પલોયરની આકારણી કરવામાં આવશે.

વ्यवसायवेરा કાયદા હેઠળ વ્યવસાયીઓની જવાબદારી

ક્રમ	પ્રશ્ન	જવાબ															
૧	કેઝીનેટેડ ઓથોરીટી એટલે શું ?	કેઝીનેટેડ ઓથોરીટી એટલે રાજ્યમાં વ્યવસાયવેરો ઉઘરાવવા માટે નક્કી કરાયેલ વિવિધ સત્તાધિકારીઓ.															
૨	વ્યવસાયવેરાના કામ માટે ક્યા સત્તાધિકારીને મળવાનું રહે ?	રાજ્ય સરકારે વિસ્તાર પ્રમાણે નીચે મુજબની ઓથોરીટીઝ નિમેલ છે. <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>ક્રમ</th> <th>ઓથોરીટી</th> <th>વિસ્તાર</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>૧</td> <td>જિલ્લા પંચાયત</td> <td>જિલ્લા પંચાયતનો વિસ્તાર</td> </tr> <tr> <td>૨</td> <td>મ્યુનિસિપાલિટી</td> <td>મ્યુનિસિપાલિટી વિસ્તાર</td> </tr> <tr> <td>૩</td> <td>મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન</td> <td>મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિસ્તાર</td> </tr> <tr> <td>૪</td> <td>રાજ્ય સરકાર</td> <td>ઉપરોક્ત ૧ થી ૩ સિવાયનો વિસ્તાર</td> </tr> </tbody> </table>	ક્રમ	ઓથોરીટી	વિસ્તાર	૧	જિલ્લા પંચાયત	જિલ્લા પંચાયતનો વિસ્તાર	૨	મ્યુનિસિપાલિટી	મ્યુનિસિપાલિટી વિસ્તાર	૩	મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન	મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિસ્તાર	૪	રાજ્ય સરકાર	ઉપરોક્ત ૧ થી ૩ સિવાયનો વિસ્તાર
ક્રમ	ઓથોરીટી	વિસ્તાર															
૧	જિલ્લા પંચાયત	જિલ્લા પંચાયતનો વિસ્તાર															
૨	મ્યુનિસિપાલિટી	મ્યુનિસિપાલિટી વિસ્તાર															
૩	મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન	મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિસ્તાર															
૪	રાજ્ય સરકાર	ઉપરોક્ત ૧ થી ૩ સિવાયનો વિસ્તાર															
૩	આ કાયદા હેઠળ ક્યા ક્યા વ્યવસાયીઓએ વેરો ભરવાનો થાય ?	તમામ રજીસ્ટર્ડ ભાગીદારી પેટીઓ, તમામ ફેક્ટરી માલિકો, તમામ ફુકાનદારો (જેમાં વર્ષ દરમ્યાન સરેરાશ ફૈનિક પાંચ કર્મચારીઓ કામ રાખેલા હોય) વેલ્ટ્યુઓડેડ ટેક્સ કાયદાની વાખ્યા મુજબ તમામ વેપારીઓ જેમનું વાર્ષિક ટર્નઓવર રૂ.૨.૫૦ લાખથી વધુ હોય, ટ્રાન્સપોર્ટ વેહિકલની પરમીટ ધરાવનારાઓ, નાણાં ધીરધાર કરનારાઓ, પેટ્રોલપંપના માલિકો, લીમીટેડ કંપનીઓ, તમામ બેંકો, સહકારી મંડળીઓ, એસ્ટેટ એજન્ટ્સ, બ્રોકર્સ, બીલ્ડિંગ કોન્ટ્રાક્ટર્સ, તમામ વીડીયો પાર્લસ, વીડીયો લાઇબ્રેરીઝ, ફોરવર્ડ કોન્ટ્રેક્ટ એક્ટ હેઠળ નોંધાયેલ એસોસિએશનના સભ્યો, સ્ટોક એક્સચેન્જના સભ્યો, અન્ય વ્યવસાયીઓ જેવા કે કાયદાના સલાહકારો, સોલીસીટર્સ, ચિકિત્સકો, વીમા એજન્ટો, વગેરે (સપૂર્ણ યાદી માટે શિડ્યુલ જોવું)															

૪	શિડ્યૂલમાં જણાવેલ વ્યવસાયીઓએ નોંધણી કરાવવી ફરજીયાત છે ?	હા જી, પરંતુ જો અગાઉ નોંધાયેલ હોય તો ફરી વખત નોંધણી કરાવવાની રહેશે નહીં.
૫	કઈ કચેરીમાં નોંધણી કરાવવાની ?	પોતાનું ધંધાનું સ્થળ જે વિસ્તારમાં આવેલું હોય તે વિસ્તારની રાજ્ય સરકાર, ભૂનિસિપલ કોર્પોરેશન, ભૂનિસિપાલીટી કે પંચાયતની સંબંધિત વ્યવસાયવેરા કચેરીમાં નોંધણી કરાવવાની રહે.
૬	કેટલા સમયમાં નોંધણી કરાવવાની રહે ?	કાયદા હેઠળ જવાબદારી ઉદ્ભવે તેના ૫૦ દિવસમાં નોંધણી કરાવવાની રહે.
૭	આવા વ્યવસાયીએ કેટલો વેરો ભરવાનો થાય ?	સંબંધિત ડેઝીનેટેડ ઓંથોરીટી જે દર નક્કી કરે તે દરે વેરો ભરવાનો રહેશે. કાયદાની કલમ-૩(૨) મુજબ સરકારશીએ વેરાની લઘુતમ મર્યાદા તા.૧-૪-૦૮ના જાહેરનામાથી નક્કી કરી છે તે મર્યાદાથી ઓછો નહિ તેટલો તથા શિડ્યૂલમાં દર્શાવેલ મહત્તમ વેરાની મર્યાદામાં ડેઝીનેટેડ ઓંથોરીટીએ વેરાના દર નક્કી કરવાના રહેશે. જ્યાં સુધી ડેઝીનેટેડ ઓંથોરીટી આવા કોઈ દર નક્કી ના કરે ત્યાં સુધી લદુતમ દરે વેરો ભરવાનો રહેશે.
૮	આ વેરો કેવી રીતે ભરવાનો રહે ?	પોતાના વ્યવસાયનું સ્થળ જે ડેઝીનેટેડ ઓંથોરીટીના કાર્યક્રમમાં આવતું હોય તે ડેઝીનેટેડ ઓંથોરીટી નક્કી કરે તે રીતે તથા સ્થળે આવો વેરો જાતે ભરવાનો રહેશે.
૯	નોંધણી માટે ક્યા નમૂનાના ફોર્મમાં અરજી કરવાની રહે ?	વ્યવસાયવેરા નિયમોમાં નક્કી થયેલ નમૂનો-૩ માં અરજી કરવાની રહે.
૧૦	આ નમૂના-૩ના ફોર્મ કયાંથી મળે ?	સંબંધિત વ્યવસાયવેરા કચેરીએથી અથવા કોમર્શિયલ ટેક્ષ કચેરીની વેબસાઇટ ઉપરથી મેળવી શકાશે.
૧૧	જો, વ્યવસાયી રાજ્યમાં એકથી વધુ ધંધાના સ્થળો એટલેકે શાખાઓ ધરાવતા હોય તો દરેક સ્થળે નોંધણી કરાવવાની ?	દરેક શાખા અલગ વ્યક્તિ તથા અલગ એસેસી ગણાય. જેથી દરેક શાખાની અલગ નોંધણી કરાવવાની રહે.

૧૨	જો, નોંધણી સમયસર ન કરાવવામાં આવે તો ?	જે ટલો સમય નોંધણી મોડી કરાવે તે ટલા સમય માટે રોજના રૂ.૧૦/- લોખે દંડ ભરવાનો થાય.
૧૩	જો કોઈ વ્યવસાયીનું ધંધાનું સ્થળ એકથી વધુ ડેઝીનેટેડ ઓફિચિયલ વિસ્તારમાં આવતું હોય તો કષા કચેરીમાં વેરો ભરવાનો થાય ?	જે ધંધાના સ્થળ અંગે સૌથી વધુ વેરાનો દર લાગુ પડતો હોય તે ધંધાના સ્થળની ડેઝીનેટેડ ઓફિચિયલ કચેરીએ વેરો ભરવાનો થાય તથા બાકીની ડેઝીનેટેડ ઓફિચિયલ કચેરીઓમાં ઉક્ત વેરો ભર્યાની પહોંચની નકલ રજૂ કર્યેથી મુક્તિ મળી શકશે.
૧૪	આવો વ્યવસાયવેરો કયારે ભરવાનો થાય ?	જો ઓગષ્ટ માસની ૩૧મી તારીખ સુધીમાં એનરોલમેન્ટ કરાવેલ હોય તો ૩૦મી સપ્ટેમ્બર સુધીમાં ભરવાનો તથા અન્ય કિસ્સાઓમાં એનરોલમેન્ટની તારીખથી દિન-૩૦માં ભરવાનો રહે.
૧૫	આવા વ્યવસાયીએ કોઈ રીટન ભરવાનું થાય ?	ના જી.
૧૬	આવો દર વર્ષ ભરવાનો થતો વેરો ના ભરે તો ?	ડેઝીનેટેડ ઓફિચિયલ આવા બાકીદારની મિલકત વેચીને, બેંક ખાતા ઉપર ટાંચ મૂકીને, પોલીસ કેસ કરીને પણ વેરો, દંડ, વ્યાજની વસુલાત કરી શકશે.